

טשענאָטאָווער

miłoj. Jasiellowskie
Kraków
sw. Anny 19

אָנזענער-פרייז פאַר אַ מילימעטער שורה:

פאַר'ן טעקסט 40 גראַשען
אין טעקסט 60 גראַשען.
די ערשטע און לעצטע זייט האָלט 8 אָנזענער שפאַלטען.

ערשיינט יעדען פרייטאָג.

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע:

ערשטע אלעז נר. 6. — טעלעפאָן נר. 22-01

אַנזענער-פרייז פאַר אַ נומער 20 גראַשען.

אָרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע:

CZESTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 22-01.

פאַר'ן אינהאַלט פון די אָנזענער איז די רעדאַקציע גישט פעראַנטוואָרטליך.

Piątek 20 stycznia 1939

ליכט-צינדען 3 43

פרייטאָג כ"ט טבת פ' וארא תרצ"ט

Dr. R. Grasberg-Zandowa
lekarz
choroby dzieci - prowadzenie niemowląt
powróciła
ul. Najśw. Marii Panny 1 (I Aleja).

POTRZEBNA PANIENKA
ze znajomością czytania i pisania
do magazynu fabrycznego.

אויפפאָדערונג.

מיר פאָדערן אויף די קיילען הענדלערין פרוי
רבורה וויינריב דאס זי זאָל אין משך
פון 8 טעג עפענטליך איבערעכענען די פערוואָלטונגס-
מיטגלידער פון „בית לחם” פאַר דער עפענטליכער
בעלידיגונג און גלייכצייטיג שפּענדען 10 זל. פאַר
אונזער אינסטיטוציע. אין געגענפאל וועלען מיר
זיין געצוואונגען דעם ענין איבערצוגעבען אין גע-
ריכט.

די פערוואָלטונג פון „בית לחם”
אין טשענאָטאָוו.

Prozrak od **BOLU GŁOWY**
DŁA DOROSŁYCH ZE ZŁYMI
KOWALSKINA
KOWALSKINA
PRZY PRZEZIEBIENIU
GRYPY: KATARZE

FABRYCZNA, i PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSZTAŁ”
ul. Berka Joselewicza 2
i Warszawska 37.

מאכט בעקאנט, אז איצט ווערט געוואשען מיט א הערליכען שפיגל-
גלאַנק, וואס איז נאָך ביי איצט אין טשענאָטאָוו גישט געווען.
כדי צו איבערצייגען וועגן דעם די קונדשאפט האָבען מיר
פערבליגערט די פרייזען:
אַ קאַלנער מיט א הערליכען גלאַנק 12 גר.
אַ העמד — — — 40
אויך זענען פערבליגערט געוואָרען די פרייזען אויף כעמיש וואשען
און פארבען. פלעקען ווערען ארויסגענומען אויף אַרש.
ספעציאַליטעט: פאַרבען לעדערנע קורטקעס

MATURZYSTA udziela
lekcji, korepetycji w zakresie 4
klas gimn. oraz hebrajskiego
i przedmiotów judaistycznych.
Wiad. w redakcji.

Udana babka...

Pulchne i smaczne, bo pieczone
na proszku do pieczenia Dawa.
Dawa nie pozostawia posmaku.
Dawa
Dr. A. Wander S.A. Kraków.

א הארציגען מול-טוב און פיעל נחת ווינשען מיר אונזער זעהר געהערטען פרעזעס
ה' שמואל ניעמיראווסקי און פרוי צו דער חתונה פון זייער לעבע טאכטער
בראַניסלאָוואַ מיט ה' איגוש. באַלעסלאָוו מאַרקאוויטש.
דעם יונגען פאַר אַ בליהענדע צוקונפט.
די פערוואָלטונג פון „הכנסת אורחים” אין טשענאָטאָוו.

אונזער געזעצטען פרעזעס פון „הכנסת אורחים” ה' שמואל ניעמיראווסקי צו דער חתונה
פון זיין טאכטער בראַניסלאָוואַ מיט ה' איגוש. באַלעסלאָוו מאַרקאוויטש
אונזער הארציגעסטען מול-טוב
וויצע-פרעזעסען:
מענדיל עפשטיין און יצחק לאפידוס

Z intencji zaślubin p. HERSZLIKA BORZYKOW-
SKIEGO z p. SAŁĄ SUŁKOWSKĄ życzymy im wiele
szczęścia na nowej drodze życia.
RÓŻKA i GENIA HOLCMANÓWNE.

דאנקזאגונג.

דעם חשוב'ען אַרוואָקאט ה' לעאָן גייסלער
פאַר דער אויפריכטיגער, אָפּפערווייליגער און באמת אָנגעשטרענגטער
אַרבייט ביים אַדוואָקאטור דעם ענין פון מיין בעקערין אין די
אַפיציעלע אַמטען, מיין הארציגסטען דאַנק
חיים סלאָווי, אלעז 36.

*Niezmienne wyróżnia się
doskonałą jakością*

„Backin”
dra **OTKERA**

פאַרבערן
און כעמישע וועזשערן
„BENETA”
פאַבריק און קאַנטאָר: ב. יאַסעלעוויטשאַ 11
פיליז 2 אלעז 16 (הויז פון
ה' אייזיק)
מענער = קראָגענט ווערען ווייטער געוואשען
מיט דויערהאַפּטען שפיגעל-גלאַנק צום פרייז
ספעציאַליטעט:
1) אויפמישען (פאַרגען) לעדערנע קורטקעס, 2) סאַרגען לויט מוסטערן, 3) רעטשירען
(ארויסנעמען פלעקען און „וואשען אויס” אַרש), 4) כעמישערייגען און ספּאַנירען קאַפּעלעס.
די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פון אַנאַטאָלעווענט פון
דער כעמישער אינדוסטריע-שולע אין וואַרשאַ מיט לאַנגיעהריגער טראַקטירן

Pola Nirenberzanka **Leon Majerowicz**
Zaręczeni
Płock w styczniu 1939 r. Częstochowa

צו די תנאים פון אונזער פרייז
לייבל מיינעראוויטש מיט טרל. פאַלע נירענבערג
ווינשען א הארציגען מול-טוב און פיעל גליק
אַסתר און יונה שאַכער

צו די תנאים פון פּרל.
עדיאָ ליבערמאַן מיט ה' מאַניעק זיסקינד
א הארציגען מול-טוב און א בליהענדע צוקונפט ווינשען
מ. אַלסמאַן און פרוי

הירש **אכטונג!** **רעטייל!**
דער בעקענער היגער סוחר בערל קעליגלאָווסקי איז נאָך
אַ לאַנגער אַבוזוצענהייט צוריקגעקומען קיין טשענאָטאָוו
געזעצטע אַ גרויס
מאַנופאַקטור-געזעצט
וואס ס'איז צו בעקומען אלערליי מאַנופאַקטור-סחורות ווי: הער-אַנזעגער, פאַלעטעס-
שטאַפּען, דאַמען-קליידער, מאַנטלען, קאַסטיומען, דעקען, גאַרדינען
און אלערליי וויסוואָרען.
ביי חתונה-אויסשטייער גיבען מיר עקסטראַ ראַבאַט.
Sprzedaj manufaktury W. KIELCYGŁOWSKI
Berka Joselewicza 10.

Kino „B A Ł T Y K” 14-16
ZAGINIONA DZUNGLA
אינ'ם דאָזיגען פילם קען מען זעהען אַ ביי-איזט
נישט-געווענענע גרויסע צאָהל ווילדע חיות.

הרב ר' אליעזר'ל שליט"א נכד הצדיק הק'
מראַדאָשיץ איז געקומען קיין טשענאָטאָוו
און שטעהט איין ביי ר' אהרן סטאַפּניצקי,
נייזער מאַרק 14.

Z głębokim bólem donosimy o przedwczesnej śmierci
naszej jedynej ukochanej córeczki i wnuczki
JOFENKI WARSZAWSKIEJ
Jednocześnie wyrażamy szczere Bóg Zapłać tym wszy-
stkim, którzy wzięli udział w pogrzebie
pozostali w nieutulonym żalu
Matka, dziadkowie, wujkowie i ciotki.

מיר דריקען אויס דעם אויפריכטיגעסטען מיטגעפיהל דער פרוי העלע וואַרשאַווסקאַ
צוועיגן פרייהייטגען טייט פון איהר איינציג הייט-געליבט טעכטער
יפה
פאַר אייער צער און וויסאָג — האָבען מיר גישט קיין טרייסט-הערטער.
מרדכי קויפּמאַן און פרוי

Pani Warszawskiej z powodu śmierci ukochanej có-
reczki Jej
J A F Y
słowa szczerego współczucia składają
Lenkińscy.

א פאך = שולע פאר מידלעך

קורצע ידיעות פון דער וואך.

די היגע אפטיילונג פון „ארט“ בע-
מיה ויך אויף אלע אפנים צו מיהרען
א סעמינאריס לטובת דעם יונגען יודי-
שען דור. יעדע איניציאטיוו, וואס
ווערט פארגעלעגט דורך עמיצען ווערט
ערנסט בעטראכט און די פערזאנלעכע
בעמיהס ויך עס אריינצופיהרען אין
לעבען.

ליידער אבער מוז מענטשענשטעלס
ווערען, אז א סך איניציאטיווען זענען
נישט רעאליזירט געווארען, אזוי ווי
דאס איז געווען ביי דער פרובע איינ-
צופיהרען די מאדערנע קורסען אדער
א שלאסער קורס פאר יונגען מיט הי-
כערע בילדונג. די ראזנע פראיעקטען
זענען דורך דער היגע אפטיילונג פון
„ארט“ אוועקגעשיקט געווארען צו דער
צענטראלע, וועלכע האט דאס אנב-
שטעטיגט און זאגט בעשטימט די גע-
העריגע סובסידיעס, נאך ווען מען איז

צוגעטרעטען צו דערעאליזירען, האבען
זיך די איניציאטיוועס שילער נישט
געמאלדען און במילא איז פון דעם
אלעם גארנישט געווארען.

אין א געשפערע וואס מיר האבען
געהאט מיטן פרעזעס פון דער היגע
אפטיילונג ד"ר ת. לעוואוויטש האט
זיך דער לעצטער ארויסגעזאגט, אז
לויט זיין מיינונג, קאן אין טעכטע-
כאט, וואס פערמאגט אן אגרווערער-
שולע פאר יונגעלעך נאך ווין רעאל
דער פלאן צו שאפען א פאך שולע פאר
מידלעך.

די מאטיווען זענען פאלגענדע: פון
אלע ווערקסאטען אין טעכטעכאט
אין וועלכע עס זענען בעשעפטיגט
רווען זענען פערמאגט נאך גאר א
קליינער פראצענט מיטטערע, וועלכע
האבען דאס רעכט צו בעשעפטיגען
לערן-מידלעך און במילא קאנען זיי
נישט געבען די גענויע שילע-
די נעהעריגע צייגנישען, נייטיגט זיך
דעריבער אזא פאך שולע פאר יונגען,
כדי, אז ווען זיי וועלען עררינגען די
שולע, וואלען זיי זיין זעלבסטשטענדיגע
פאך-לייט און זיך קאנען לעבעל פער-
נעמען מיט זייער פאך.

די גרינדונג פון אזא פאך שולע איז
אבער פערבינדען מיט גרויסע שווע-
ריגקייטען. איידער מען טרעט צו א-
צוגעבען די ביטע אין קראנצער-
מוז מען אנהייבן דעם געהעריגען לא-
קאל, וואו די שולע זאל זיך געשטעלן

און דערווייל אויסהאלטען אזא לאקאל
אין דאך אומפאליך. איז אבער דא
אין צעה: הויז אין דער האנדל-
קער-שולע איז צוליב צומויערען די
נייע געביידע פערמאגט געווארען דער
דריטער שטאק, וואס דער דאזיקער
לאקאל, לויט אונזער מיינונג, געווען
דער פאסטיגסטער פאר דער פאך-שולע
פאר מידלעך.

מיר האבען זיך א ביסעל ברייטער
אָבערשטעלע אויף דעם דאזיקען ענין.
היינט מיר האלטען, אז דאס שאפען א
פאך שולע פאר מידלעך אין אונזער
שטאט איז איינע פון די בעסטענסטע
פראיעקטען, איבערהויפט אין דער אינטי-
מער צייט, ווען ס'ווערדער יודישע
מידלעך זענען און בעשעפטיגונג.

מיר האלטען אבער, אז צו וואו
גראדענעם אונטערנעמען מוזען אויך
צוגעצויגען ווערען די אקטיוועס כלל-
טהווער פון אונזער שטאט, וועלכע
זאלען מיטהעלפען דעם „ארט“ אין דער
גרויסער מיסיע.

מיר האבען אמאל געהאט אין אונ-
זער שטאט אין מינאסער אזא פאך-
שולע א. נ. סאָלאָ זאָענסט, וועלכע
איז דורך דער פאריגער קהלה-פער-
זאלינג חרוב געווארען.

דער „ארט“ האט גענומען די אי-
ניציאטיוו, אויך וועט די צענטראלע
געבען איהר מאטעריעלע מיטהילף, עס
דאך אבער נאך ווין דער גוטער ווי-
לען פון די היגע כלל-טהווער מיטצו-
העלפען דעם „ארט“ צו רעאליזירען
אט דעם דאזיקען-לויט אונזער מיי-
נונג-גיגאנטישען פראיעקט.

מיר עצהן דער היגע אפטיילונג
פון „ארט“ צו רופען א קאנסערהען פון
אויפריכטיגע כלל-טהווער, זיי רופען-
רירען דעם פראיעקט און בעמיהען זיך
דאס צו רעאליזירען וואס פריהער.

אויב דער דאזיקער אנגעצייכענסער
פראיעקט וועט איינגעפיהרט ווערען
אין לעבען, וועט די היגע אפטיילונג
פון „ארט“ האבען ערמולט איינע פון
איהרע וויכטיגסטע מיסיעס.

זאל דאס דאזיקע נישט פערנאכט-
ס:ט ווערען זאל די לעצטע פון הי-
נא „ארט“ זיין, וואס פריהער צו רע-
אליזירען דעם דאזיקען פראיעקט-צו
שאפען א פאך שולע פאר מידלעך.

ש.
ס'ווערדער זיין דאזיקער די רעאליזיר-
ונג וואס זאגט אונזערע פריינד-
רייט איך איבער מיין שכן, אמעריקא,
ענגלאנד, פראנקרייך, האלאנד, פעלגע-
רעכען איך איהם אויס א צעטייל פון
א רייכע מלוכות - אלע דעמאקראטי-
שע מלוכות שטעהען אויף אונזער ווייט,
זיי טארלען די גויות, וואס שטייען
זיך אויף אונז פון די מלוכות הרשעה
און ווילען אונז העלפען.

אט דא ליגט דאס אומגליק -
לאזט מיר ישראל יודל נישט פערע-
דיגען מיין אויספיהרונג - די צרה
איז וואס זיי ווילען נאך און פאקטיש
העלפען זיי גארנישט. אה - גיט
ישראל יודל א זאך - ווען זיי וואל-

— צעטן פערמאגטען דעם גורשטע
פון פאסט-מיניסטעריום אין דער סייט-
קאמיטע איז דעם. זאמערשטיין ארויט-
געטעמען מיט א גרויסער רעזע-
רע צום טוף געשטענען דער פאסט-
מיניסטער קאלינסקי אפגווארפענדיג די
טענות פון דעם. זענטשיקאטסקי און
וואס שייך די טענות פון די מינדער-
הייטען וואס ער זיך האלטען ביי דער
פאליטיק פון דער רעגירונג.

— די גאנצע ענליכע פאליציי ווי
אויך דער לאנדאנער סקאטלאנד יארד
איז געשטעלט געווארען אויף די פיס
צוליב די פאבען אטענסאטען, איבערן
נאנצען ענליכען ים ברעג איז אויס-
געשרייט געווארען א געריכטע נאך
פון קאנטראלעס, אלע פערזענלעכע
ריזענדע ווערען פערזאנלעכען, דער
עיקר ווערט געוואס צווישען די איר-
לענדישע עמיגראנטען, די אפלייטע
איז איינע פון די גרעסטע אין ענ-
גלאנד פאר די לעצטע יאהרען. אלע
אינסטיטוציעס פון עפעסליכען גע-
ברויך, ווי אויך די רעגירונגס-בער-
דעס, ווערען ספעציעל פערזאנלעכע, די
פאליציי זאל שוין האבען פערסאנלע-
כע, אז די שולדיגע אין אלע
אטענסאטען זענען די סימפאטיקער
פון די אירלענדישע רעוואלוציאנערען,
וואס זענען טעטיג אונטערן נאמען
„אירלענדישע רעוואלוציאנערישע ארגאניזאציע“.

— גארף קורענהאוז, וועלכער האט
זיך אמאל פערמיהט געמאכט מיט זיין
פאן-איינזאפע פלאן, האט איצט אפגע-
דרוקט אן איינפירונג אין דעם פאנ-
זער צייטונג „לא רעפובליק“ הענטען א
30 יאהר-פלאן פון א יודישער קאנ-
טראקט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

— דער פיהרער פון די רעאליזא-
ניסטען, וו. זשאבאטינסקי, האט אפ-
געגעבען פאר דער פרעסע אנטערקלע-
רונג, אפגעהויבן צו געבען דער
לאנדעסער קאנסערהען מיט די ארג-
פער, ער טענהט אויס די אלע טעמ-
וואס זענען שוין גוט בעקאנט. זעט.

אויף דער בערזע. דערצו האבען אויך
גורם געווען די אלארמירענדע ירוקות
פון בערלין ווענען דייטשע מיליטערישע
צוגרייטונגען גענען האלענד.

— בעת זייער בעזוך אין רוים זענען
טשעכאסלאוויש און לאנד האליפאקס
אויפגענומען געווארען דורכ'ן פויפט,
וועלכער האט חוץ רעליגיעזע פראבלע-
מען פערמיהט אויך די בעזיהונגען
וואס הערשען אין פערשידענע לענדער.

דער פויפט, האט אויך פערמיהט דעם
א"י פראבלעם און אויסגעקוקט גע-
מאכט טשעכאסלאוויש, אז ענגלאנד
איז פערמאגטליך פאר דער רוה
און ארגונג אין א"י.

— די אראבישע רעגירונג האט איינ-
געלאדען אין די אראבישע שולען לעה-
ווער, וועלכע וועלען לערנען אראביש
אין די אימפאליטישע מיטעל-שולען.
וואו די אראבישע שולען זאל ווערען
פערמאכטע.

— די רעגירונג פון מאנאקא האט
צוגעשטאנען צום גאנצן קאמיוניסטישען
שטיקס.

— אין בערלין האט געוויילט מיט
אנטיציעלען בעזוך דער אונגארישער
אויסערן-מיניסטער.

— אין אויסטראליען האבען ריווגע
וועלדער-שרמות אונגעמאכט א שארען
פון דריטהאלבען מיליאן פונט. אין די
פאלגענדע זענען אומגעקומען 74 פער-
זאן.

— די אנטיעמיטישע נאציאנאליע
פארטיי אין דרום-אפריקא גרייט צו א
געזעץ פראיעקט צו ערבעטען די וויי-
טערדיגע אימיגראציע פון יודען.

— דער טראנזש שטאדט-ראט האט
אין דיסקוסיע אפגעווארפען דעם פאר-
שלאג צו ערבעטען די יודישע
שחיטה.

— די עיזדעמיע פון פֿעק-סימפס, וועלכע
פערשפרייט זיך אין קאלאדא, געגענד,
האט זיך פון קענטשין און מיטאקא
אויפגעברענגען אין שטאט-טיל
איוואטיקא. די טיטש האט געגע-
נומען ווייטגעזאגט פעהרונגס-
לעז, כדי אפצושטעלען דאס פערשפריי-
טען זיך פון דער עמיגרציע.

— פון די בעריכטען פון די פוילישע
קאנסולעטען אין אויסלאנד ווייזט זיך
ארויס, אז ביז איצט האבען 50 פוי-
לענד פוילישע גויער געלאזט זייערע
פערסען אפצושטעלען, די יענע, וועלכע
זענען פערסען עס זענען נישט אפ-
געשטעלעט געווארען, וועלען נישט
קענען איינקומען צוריק קיין פוילען.

— פונעם די איינפיר פון די טעטעלע
מלוכות, פון מען דאס נישט זאנען
פונעם אונזערע קאליקעס, וועלכע
וועלען שפילען אין אפליק פון אונזער
גרויסער פראגראם די ראל פון העל-
דען, אפליק, וועלכע ברענגען אריין
אין דער איינפיר צייט א תהו ובהו
אין אונזערע לעבען, דאס פערקומען
זייער פערדינאטע פסק, פוי מאים צו
זיין דעם פסק, ובערית הרע מקרבן,
אט די דאזיקע בראים פון אונזער
מהנה פערזאנלעך אונזער יודישע גע-
זעלשאפטליך לעבען אין א רונדען
טיש.

— אוי אז פאנעם טאג-טעגס אפ
מיין שכן, די פאליטיק פון דער היינ-
טיגער וועלט, סיי אין אינטערנאציא-
נאלען מאטעריעל, סיי אין אונזער יו-
דישען לעבען, איז און אפאקאסטיש
עס איז א רונדער טיש, עס וועלען
שוין אפערירען די העכסטע צייט
— פערענדיגט זיין „רעפארט“ מיין
שכן-אז עס זאל זיין אונזערער
טור-העלום, עס זאל זיין א טיש, ביי
וועלכען עס זאלען זיך קאנען אדער
זענען לעבען און בעטראכטען די
אמאל'לע לענדע פון דער וועלט און קו-
מען צו א געוויסען אויספיהר, ווייל
יעדע געשעהעניש מוז זיך עררינגען
ווארום אפילו א שלעכטער סוף האט
אויך א זין, ענדיגט זיך דאס שלעכטע,
הויפט זיך אן גוטעס. אזוי אבער ווי
ס'איז היינט, איז נאך ערבער, עס איז
נישט צוהין און נישט אהער. אט דאס,
וואס עס איז א מוטל בספק, עס איז
נישט טאן און נישט זאכט, עס דאס
ערנסטע. עס איז שווער צו לעבען אין
אזא אטמאספערע. זאל וואס גיכער
פערשוואונדען ווערען דער שאטען פון
א רונדען טיש...

— אוי אז פאנעם טאג-טעגס אפ
מיין שכן, די פאליטיק פון דער היינ-
טיגער וועלט, סיי אין אינטערנאציא-
נאלען מאטעריעל, סיי אין אונזער יו-
דישען לעבען, איז און אפאקאסטיש
עס איז א רונדער טיש, עס וועלען
שוין אפערירען די העכסטע צייט
— פערענדיגט זיין „רעפארט“ מיין
שכן-אז עס זאל זיין אונזערער
טור-העלום, עס זאל זיין א טיש, ביי
וועלכען עס זאלען זיך קאנען אדער
זענען לעבען און בעטראכטען די
אמאל'לע לענדע פון דער וועלט און קו-
מען צו א געוויסען אויספיהר, ווייל
יעדע געשעהעניש מוז זיך עררינגען
ווארום אפילו א שלעכטער סוף האט
אויך א זין, ענדיגט זיך דאס שלעכטע,
הויפט זיך אן גוטעס. אזוי אבער ווי
ס'איז היינט, איז נאך ערבער, עס איז
נישט צוהין און נישט אהער. אט דאס,
וואס עס איז א מוטל בספק, עס איז
נישט טאן און נישט זאכט, עס דאס
ערנסטע. עס איז שווער צו לעבען אין
אזא אטמאספערע. זאל וואס גיכער
פערשוואונדען ווערען דער שאטען פון
א רונדען טיש...

— אוי אז פאנעם טאג-טעגס אפ
מיין שכן, די פאליטיק פון דער היינ-
טיגער וועלט, סיי אין אינטערנאציא-
נאלען מאטעריעל, סיי אין אונזער יו-
דישען לעבען, איז און אפאקאסטיש
עס איז א רונדער טיש, עס וועלען
שוין אפערירען די העכסטע צייט
— פערענדיגט זיין „רעפארט“ מיין
שכן-אז עס זאל זיין אונזערער
טור-העלום, עס זאל זיין א טיש, ביי
וועלכען עס זאלען זיך קאנען אדער
זענען לעבען און בעטראכטען די
אמאל'לע לענדע פון דער וועלט און קו-
מען צו א געוויסען אויספיהר, ווייל
יעדע געשעהעניש מוז זיך עררינגען
ווארום אפילו א שלעכטער סוף האט
אויך א זין, ענדיגט זיך דאס שלעכטע,
הויפט זיך אן גוטעס. אזוי אבער ווי
ס'איז היינט, איז נאך ערבער, עס איז
נישט צוהין און נישט אהער. אט דאס,
וואס עס איז א מוטל בספק, עס איז
נישט טאן און נישט זאכט, עס דאס
ערנסטע. עס איז שווער צו לעבען אין
אזא אטמאספערע. זאל וואס גיכער
פערשוואונדען ווערען דער שאטען פון
א רונדען טיש...

— אוי אז פאנעם טאג-טעגס אפ
מיין שכן, די פאליטיק פון דער היינ-
טיגער וועלט, סיי אין אינטערנאציא-
נאלען מאטעריעל, סיי אין אונזער יו-
דישען לעבען, איז און אפאקאסטיש
עס איז א רונדער טיש, עס וועלען
שוין אפערירען די העכסטע צייט
— פערענדיגט זיין „רעפארט“ מיין
שכן-אז עס זאל זיין אונזערער
טור-העלום, עס זאל זיין א טיש, ביי
וועלכען עס זאלען זיך קאנען אדער
זענען לעבען און בעטראכטען די
אמאל'לע לענדע פון דער וועלט און קו-
מען צו א געוויסען אויספיהר, ווייל
יעדע געשעהעניש מוז זיך עררינגען
ווארום אפילו א שלעכטער סוף האט
אויך א זין, ענדיגט זיך דאס שלעכטע,
הויפט זיך אן גוטעס. אזוי אבער ווי
ס'איז היינט, איז נאך ערבער, עס איז
נישט צוהין און נישט אהער. אט דאס,
וואס עס איז א מוטל בספק, עס איז
נישט טאן און נישט זאכט, עס דאס
ערנסטע. עס איז שווער צו לעבען אין
אזא אטמאספערע. זאל וואס גיכער
פערשוואונדען ווערען דער שאטען פון
א רונדען טיש...

— אוי אז פאנעם טאג-טעגס אפ
מיין שכן, די פאליטיק פון דער היינ-
טיגער וועלט, סיי אין אינטערנאציא-
נאלען מאטעריעל, סיי אין אונזער יו-
דישען לעבען, איז און אפאקאסטיש
עס איז א רונדען טיש, עס וועלען
שוין אפערירען די העכסטע צייט
— פערענדיגט זיין „רעפארט“ מיין
שכן-אז עס זאל זיין אונזערער
טור-העלום, עס זאל זיין א טיש, ביי
וועלכען עס זאלען זיך קאנען אדער
זענען לעבען און בעטראכטען די
אמאל'לע לענדע פון דער וועלט און קו-
מען צו א געוויסען אויספיהר, ווייל
יעדע געשעהעניש מוז זיך עררינגען
ווארום אפילו א שלעכטער סוף האט
אויך א זין, ענדיגט זיך דאס שלעכטע,
הויפט זיך אן גוטעס. אזוי אבער ווי
ס'איז היינט, איז נאך ערבער, עס איז
נישט צוהין און נישט אהער. אט דאס,
וואס עס איז א מוטל בספק, עס איז
נישט טאן און נישט זאכט, עס דאס
ערנסטע. עס איז שווער צו לעבען אין
אזא אטמאספערע. זאל וואס גיכער
פערשוואונדען ווערען דער שאטען פון
א רונדען טיש...

א ווייטער שפּרונג צוריק

פון ד"ר א. גינזבורג

דער אלטער המן, ווען ער איז אין כעס געווארען אויף דעם יודען מרדכי, האט ער זיך נישט גע- גנוגעט מיט מרדכי אליין, ער האט געזוכט אומצוברענגען דאס גאנצע יי- דיטשן פאלק - דאס פאלק צו וועלכען מרדכי האט בעלזאנגט. דער מאדערנער המן געהט נאך ווייטער, ער בענגונגען זיך נישט מיט דעם יודישען פאלק אליין, ער פיהרט זיין מלחמה אויך געגען דעם יודישען גאט. דער נאמען פון דעם יודישען גאט יהוה, טאג משה נישט דערמאנען ווערען אין די קירכען פון די דייטשע פראטעסטאנטען.

די גזרה אויף דעם יודישען גאט איז א נייע, אבער די בעוועגונג געגען איהם איז שוין פערזענליכעסטיג אנ- אלטע. זי האט זיך אָנגעפאנגען באַדן נאך דער וועלט-מלחמה. די דייטשען האבען בשום אופן נישט געקענט גע- גרייפן פארוואס זיי, די אויסדערוועלט- טע, האבען פערלירען די מלחמה. דאס איז די שולד פון גאט, וואס זיי ווייזען גאט, וואס האט ארויסגעריסען דעם זעג פון די דייטשע מלחמה און וויבאלד ער, דער יודישער גאט, איז אזא רשע און האט געקענט בעקעהן אזא שרעק- ליכע קוללה געגען דעם דייטשען פאלק, דאָרפן מען זיך מיט איהם אָברעכענען. די דייטשען מוזען פארוואַרפן דעם יודישען גאט און זיך וואַסן אַנאייגע- נעם גאט, וואס זאגט שטימען מיט זיי. ער לאַנד און בלוט. א קאמף געגען יהוה.

דער ערשטער וואָס איז געפאלען אויס'ן דאָזיגען משוגענעם געדאַנק, איז געווען דער פערשטאָרבענער גענעראַל לודענדאָרף. דער דאָזיגער גענעראַל האט געשפילט איינע פון די גרעסטע ראָלען אין דער וועלט מלחמה. ער איז בעטראַכט געוואָרען אלס דער פער- היגסטער מלחמה פיהרער, וואָס די דייטשען האבען געהאַט אויף זייער זייט. ער האט אָבער געפירט קיין מול נישט געהאַט. נישט ער, דער אַמט'ער העלד, נאָר הינדענבורג, אַ צווייט- קלאַסיגער גענעראַל איז בעטראַכט גע- וואָרען אלס דער נאַציאָנאַלער העלד פון דייטשלאַנד. נישט ער, נאָר דער פּוֹליר-באַטל'ניק הינדענבורג איז געוואָ- רען פּערזענלעך פון דער דייטשער רע- פובליק.

זיין פערזענליכע ענטוויקלונג, אין צו- גאָס צו דעם שטענדיקען און ביזנעס ווערסאַלער פרידענס אַבמאָך איהם געמאַכט ווילן, ער האט דאָן געבריי- דעט אַ געזעלשאַפט, וואס האט זיך געשטעלט צוויי אויפגאַבען. די ערשטע אויפגאַבע איז געווען צו בעקעמפּען דעם ווערסאַלער פרידענס אַבמאָך. די צווייטע אויפגאַבע איז געווען פאָר צו ווערען פון דעם פּערזענלעך יודישען גאט. די יודען זענען שולדיג אין אלע צוה- פון דייטשלאַנד. דאָס אַראַנזירטע יי- דענטום מיט דער הילף פון דעם מאַרקסיזם און די "פּרימאָווערע", וואס צו בעהערשען די וועלט. דער יוד זוכט מיט אלע מיטלען צו צווינגען די דייטשען, אַז זיי זאָלען גלויבען אין יודישען גאט. די דייטשען מוזען זיך בעפרייען פון די יודען און פון זייער גאט. די דייטשען מוזען האבען אַנאיי- גענעם גאט - אַ גאט, וואס ליגט אין זייער אייגען בלוט, בלוט איז דער פיקר.

דער אַרימער לודענדאָרף. ענטווישט און פערביטערט אלס מלחמה- העלד האט געזוכט כבוד און רוהם אויפ'ן שטאַלגיטען געביט.

אָרויסגעהאַלפּען אין דער דאָזיגער בעוועגונג איהם זיין פרוי מאַדעם לודענדאָרף, אַ דאָקטאָר פון מעדיצין. זי איז געווען דער "סעקרעטאַריע" און האט אָנגעשריבען גאנצע פינף ביי- כער, וואו זי האט ערקלערט איהר איי- גענע און איהר מאַט, וועלט-אנשויו- אונג. די דאָזיגע "לודענדאָרף בעווע- גונג" איז געריכטעט נישט בלויז גע- גען די יודען און דעם "אַלטען טעט- טאמזע", נאָר אויך געגען דעם קריס- טענטום און דעם "נייעם טעטאמזע". פאַר די לודענדאָרס איז דער נייער טעטאמזע אויך צו יודיש.

צווישען די יענע, וואס האבען זיך אויסגעדרעקט אין די לודענדאָרף- דעם גייסט פון דעם דייטשען פאלק, פון דער דאָזיגער געזינען זיך אין איצטיגע- דייטשלאַנד נאך צוויי רעליגיעזע בע- וועגונגען: די "פאלקישע" און די "דיי- טשע קריסטען". די פאלקישע בעוועגונג איז אין מאנכע פונקטען עהנליך אויף ראָעני- בערג'ס תורה. דער פיהרער פון דער דאָזיגער בעוועגונג איז א געוויסער דאקטאר קראַס. ער האלט זיך פאַר אַ קריסט, גלויבט אין יעזוס'ן און אין דעם נייעם טעטאמזע. אָבער ער האלט, אַז סיי דער אַלטער און סיי דער נייער טעטאמזע דאַרפן זיך רייניגען און רעווידירט ווערען. זיי דאַרפן ביידע רעווידירט ווערען אין דעם גייסט פון דעם דייטשען פאלק,

וואס זאגט זיין אין הסכם מיט דעם דייטשען בלוט. דאס קריסטענטום מוז געלייטערט ווערען דורך דעם דייטשען בלוט. "אין פאלק, אין רייך, אין גלויבען". דייטש צום פאלק און דייטש צו גאט.

פון א פיעל גרעסערער בעדייטונג, ווי די אלע אויבערדערמאנעטע בעווע- גונגען, ווייל גרעסער אין צאהל איז די בעוועגונג פון די "דייטשע קריס- טען". זיי זענען ווייניגער, "ראדיקאַל" בנוגע דעם אַלטען און נייעם טעטא- מזע, ווי דאס זענען די "פאלקישען" אָבער זיי קומען זיך צוזאַמען מיט די פאלקישען בנוגע די רייניקייט פון בלוט.

פון דער דאָזיגער בעוועגונג, פון דער בעוועגונג פון די "דייטשע קריס- טען" איז ארויסגעוואקסען די אַזוי גע- רופענע "נאַציאָנאַלע קירך", וואס ווערט אנערקענט פון היטלער'ן. אין דער דאָזיגער נאַציאָנאַלער קירך ווערט ערצויגען די היטלער-יונגער, וואו מען לערנט זיי, אז היטלער איז משה ווי אַ וועלטליכער "פיהרער". ער איז אין דער זעלבער צייט אויך אַ מין שליש פון גאט - מין צווייטער יעזוס...

היטלער'ס מלחמה געגען דעם יודי- שען גאט, איז א מלחמה געגען דעם יודישען אוניווערסאליזם. סיי ווי ער דריקט זיך אויס אין יודענטום און סיי ווי ער ווערט אויסגעדריקט אין דעם קריסטענטום.

דער היטלער'ס שפּרונג איז נישט בלויז א שפּרונג צוריק צום מיטעלאַטישער, ער איז א פיעל ווייטערער שפּרונג צוריק. ער איז א שפּרונג צום גרויסן אַלטער- טום ווען יעדעס פאלק האט זיך געהאט זיין אייגענעם נאַציאָנאַלען גאט.

היטלער'ס שפּרונג צוריק איז נישט עסליכע יאהר-הונדערטער נאָר עסליכע יאהר-הונדערטער.

דער קאמף געגען דעם יודישען גאט איז א קאמף פאַר דעם פאנאניזם.

ירוחם לעווין

דער עולם פאָהרע דאָך קיין ארץ-ישראל

פערשידען זענען ביי יודען די ראש- השנה'ס: ס'איז פעהרען אַ ספעציעלע מסכתא "ראש השנה", וועלכע בעהאַג- דעלס זיי, דער ראש השנה לאילנות ס'ז' (בשבת) איז אויסגעוואקסען אין די נאָרמאַלע יאהרען אלס נייער ליכטיגער יום-טוב ביי ארץ ישראל-קינדער. אוי איז דער 1 טער אָקטאָבער געוואָרען אונטער דער מאָדערנער-מאַכט א ראש השנה לעליה. דער שעדיוול פון די עולם ווערט פעררעכענט פון אַק- טאָבער. היינטיגעס יאהר איז אויסגע- פאלען דער יודישער ראש השנה מיט די סוף טעג פון סעפטעמבער. די ימים- נוראים זענען דעריבער געווען טעג פון א פערגרעסערער עליה אין לאַנד, וואָס איז פערבליבען פון סוף יאהר.

אין פלוג האט זיך געקענט דוכטען, אז אין צייטען פון שווערען סערעך אין לאַנד וועלען די שיפּען פון חוץ- לארץ געהן אהערצו תמיד ליידיגע. ווער וועט עס וועלען מיט א געזונטען קאפ'ן לעגען אין א קראנק בעט? אין געקומען די ווירקליכקייט און האט בעוויזען, אַז נאָר די אַפיציעלע בעגרעניצונגען ווירקען דער עיקר אויף די שיפּען. עפענט זיך נאָר אַ שפעציעלע פון די געשלאָסענע טוי- ערען - ווערען ווייטער פול די שיפּען. עס ווערט פון ס'ניי פּרעהליך אין די פּאָרטען און דער בריק צווישען ארץ- ישראל און די גלות לענדער ווערט נאָך אמאָל איבערגעוואַקסען.

ווער זענען געווען די עולם, וועל- כע זענען געפאָהרען אין לאַנד, בעת די שווערע צייטען - אלע סוגים פון די עולם, פאָראויס געהען די חוורים, וואס זענען געווען אַרויסגעפאָהרען פון ארץ ישראל אויף א פאָר חרשים, און זיי פאָהרען איצט צוריק אַהיים. מ'האָט אויף זיי אפילו געהאט א ביסעל

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

אויס יאָנאווער מתיים...

מיט אַנ'ער 150 יאהר צוריק, ווען שטעטלעכע וואָס נישט געהאט קיין יודישע קהלה, האט מען די איינצעל- נע מתיים, וואס זענען געשטאַרבען אין שטעטלעכע וואָס איבערגעפיהרט קיין יאָנאווער קוב' צו זיין.

אויך אויף די ימים נוראים זענען די יודען פון שטעטלעכע וואָס געפאָהרען קיין יאָנאווער דאווענען מיט מנין, נאָר א סכסוך, וואס איז ארויסגעקומען צווישען דער יאָנאווער קהלה מיט היגע בעלי-בית, האט גורם געווען, אז שטעטלעכע וואָס זיך אַברייסען פון יאָנוב און גרינדען אַנאייגענע יודישע קהלה, וואס האט אין א קור- צער צייט איבערגעשטיגען יאָנוב, די שטעטלעכע וואָס קהלה איז געוואָק- סען פון יאהר צו יאהר און די יאָנא- ווער קהלה דאָנענען איז געוואָרען איינגעשריממען.

דערפאַר אָבער וואָס פון שטעטלעכ- כאָו און אומגענוג, האט מען די מתיים קוב' צו זיין געמוזט פאָהרען קיין יאָנוב. האט מען די יאָנאווער גערופען "יאָנאווער מתיים" עד היום הזה.

אין יאָנוב איז טאָקי פעהרענען נאָך דאָס אַלטע בית עולם, אויף וועלכען עס ליגען אונזערע אַר-ווייזעס (נישט קיין גאַליציאַנער) און ווען מען וואָלט צווישען די קברים, געפונען מען נאָך אַלטע אָבעריבענע אויסשריפטען פון שטעטלעכע וואָס פעהרענען וועלכע הא- בען דאָרט געפונען זייער רוה, אזוי, אז דאס יאָנאווער בית עולם איז א שטיק געשיכטע פון אַלטע פערזאנ- גענע דורות.

לעבען מיר אָבער אין היינטיגע מאָדערנע צייטען, ווען אַלטע ווערט פולע אַנטיקען ווערען בשל, ווילען אויך די שטאט-טאטעס פון יאָנוב מסתמא צוליב אורבאַניסטיק אויך מבטל מאַכען דאָס אַלטע היסטאָרישע בית עולם און האַנדלען אונטער מיט דער יאָנאווער יודישער קהלה וועגען דינגען אַ צווייט שטיק פערל און דאס אַלטע בית-עולם דערוויל - צו שליסען.

פון דעם אָבער דרינגט מען אַרויס,

אז מען דאַרף זי יאָנאווער יודען אַראָבענעמען זייער ביז-איצטיגען צונאָ- מען און זיי משה נישט רופען יאָנאָ- ווער מתיים...

דאָס פאָרשפיעל האָט זיך אָנגע- הייבען...

מען קאָן נישט זאָגען, אונזערע שטעטלעכע וואָס יודען גיבען אַ ביי- שפיעל פון אחריות אין דער איצטיגער צייט און ווילען אַרויס זייער פער- אַנטוואָרטליכקייטס געפיהל און סאָלי- דאַריטעט.

אין דעם היגען ציוניסטישען אַפּי- ציאָו האט זיך דעם לעצטען פרייטאָג בעוויזען א זעהר "שעה" אַרטיקלעל פון ד"ר מערינג, (אמת), טאָקי נישט קיין שטעטלעכע וואָס, אָבער דערפאַר זענען דאָך אויך פערזאָנלעכע היגע יודען, וועלכע זענען טעטיג צוזאַמען מיט'ן מערינג אין איין אַראָנזירט- געגען מיט אַ אַפּענעם בריק, געגען דער היגער קהלה-לייטונג, פאָרוואַר- פּענדיג איהר מאַס'ע זאָכען. ס'פּער- שטעהט זיך, אז אויך דער צד שפּגנד וועט נישט שולדיג בלייבען און דער "אונזער שטעטלעכע וואָס עקספרעס" וועט אָבערנעמערען דעם ה' ד"ר מע- רינג.

אז אַזעלכע עפענטליכע פאַלעמיקעס וועט נישט ברענגען קיין געזונד דער היגער יודישער געזעלשאַפט איז משה ווי זיכער. איבערהויפּט איז דאס זעהר נישט געזונד פאַר די נאָהנטע שטאָדט- ראַט-וואַהלען, וועלכע דאַרפן ביי אונז פאַרקומען, סייזען די היגע ביר- גערליכע יודען האבען זיך געקאנא- גען ווען אין אויסגאַנג פון די וואַהלען צום וואַרשאַווער שטאָדט-ראַט און ווילען האבען דעמאָלטירען נאָך.

מיר ווילען נישט געמען קיין שטע- לונג צו דער גאַנצער פראָגע, נאָר פשוט, ווייל מיר האַלטען, אז אלע שטרייטען, וועלכע קומען פאַר אין יודישען לעבען דאַרפן ערלעייגט ווע- רען איבערהאַלט, צווישען זיך און מען דאַרף זיך נישט בענוצען מיט'ן דריטען צד. מן הצד אָבער קאָן מען נישט בלייבען גלייכגילטיג צו אַזעלכע ער- שינונגען און זאָגען, דער דער העס- ליכער קאמף, וועלכער האט זיך אויפ-

מיט א אויפגעהויבענעם קאפ צו פער-
נעמען די פלעצער פון די געפאלענע.
עס פאהרען אויך מיינלעך אין די
משקי-פועלות, וועלכע דינען אלס פראק-
טישער לערן-אנשטאלט פאר פרויען-
מלאכות אין דער לאנדווירטשאפט. א
ספעציעלע גרופע בילדעט די יונגע-
עליה, וועלכע פאהרען צו לערנען און
ארבייטען אין יונגע-דארף בן שן.
צווישען די חלוצות געפינט זיך אויך
א סאטמארער פון א רב א פילאזאף (אחר
הרבנים ממרגישים) וועלכע פאהרט
גלייך אין קבוצ אריין. די שיף פיהרט
אויך א גרופע סטודענטען פון דער
ירושלמי'ער אוניווערסיטעט און חיפה'ער
טעכניקום. אויך די טראדיציאנעלע
שולע - די ישיבה - האט געקריגען
איינצוזעצן מעגליכקייטען פאר איהרע
סטודענטען. קאפיטאליסטען זענען
נישט געווען קיין סך צווישען די ריי-
זענדע, ווייל די האבען ליבע צו קי-
קען אויף די חיי-שעה. דאך איז געווען
א גרופע סטודענטען, וועלכע האבען
זיך נישט אפגעשראקען פאר די סע-
רא-מעשים און זענען געקומען אויף
יום-טובים קיין ארץ-ישראל, בעסער
געזאגט: קיין תל אביב.

דער תל-אביבער פארט האט זיין
סדר בעוויזען. דער וואס געדענקט פון
זיין ערשטען אָנקום אין לאַנד, ווי
אזוי דער מאַש טרעפער אויף ירושלים
פארט האבען איהם אויפגענומען, דער
וועט גיכער וויסען צו שטענען די איינ-
פיהרונגען פון תל-אביבער פארט. די
פערלעך און שטעמאדאנעס ווערען נישט
געריסען פון די הענט, זיי ווערען אויך
נישט געשלידערט פון האַנד צו האַנד.
נישטאָ קיין פערקיל אָהן א נומער און
עס טרעפט נישטאָ, אָז עס זאל פעהלער
א פערקיל. אויך דער טרעפער-ארבייטער
צייכעט זיך אויס מיט זיין אינטעלי-
גענץ און טרייטשאפט. א ספעציעלע פרא-
בלעם איז געווען כחוד די שיפן, וואס
זענען אָנגעקומען אין תל-אביבער
פארט אין די ימים-נוראים. עס איז
פערקאן אפילו א מיינונג, אָז א פארט
קאן יום טוב נישט שטעהן בלייבען.
דאך האט די אַטאָמאָפּאָליטישע וועלט
בעקומען איהר סאטמארע-מאָהט
די סאטמארער נאָר צום ברענג נע-
בראכט. אלע אנדערע אָפּעראַציעס זע-
נען אָנגעלייגט געוואָרען ביז נאָך יום-
טוב. דער יודישער פארט אין תל-אביב
בויט זיך און ערשטעטיגט זיך. ער
ווארט אויף די גוטע צייטען, וואס
וועלען און מווען אָנקומען, ווען טוי-
זענדער-טויזענדער עוילע וועלען דורכ-
געהן דורך די טויערען פון ציון.

גלייכווערטלעך פון רער סדרה

פון יחיאל טשענסטאכאווער

וארא

וארא אל האבות (רשי')

מיט די אבות, מיט'ן אלטען דור,
קען מען זיך נאך זעהן און וויסען
ווי זיי צוטרעפן. אין דער שוהל ביים
דאווענען, אין בית המדרש ביים לער-
נען און אויב אפילו ביי א קהל'ס
מחלוקה'לע וועגען א רב, דיין, שוחט,
אין אויך נישט געפעהרליך. אַנדערש
אָבער איז מיט'ן יונגען דור, מיט זיי
איז זיך שווער צוזאמענצוקומען, דען
די יונגענד געפינט זיך מיטשטענען אין
טעאטער, קינא, צוקערניע אָדער אויף
אַנדערע עהנליכע ערטער און דאָרט
איז נישט פאר יעדען צוגעגלייך.

אלה ראשי בית אבותם
ווי קומט פערט, אז נאך דעם, ווי
דער רב'ש' האט געשיקט משה'ן צו
די יודען, דאס זיי זאלען זיך פאר-
ברייטען צו דער גאולה און משה
האט געענטפערט: הן בני ישראל לא
שמעו אלי-די יודען ווילען מיך נישט
אויסהאָרען-געהט א צעוונדער קא-
פיטעל פון אלה ראשי בית אבותם,
וואס פאר א שייכות האט דאס צום
פריהערדיגען קאפיטעל? נאך ווי עס
זעהט אויס איז דער פשט אזוי: אלה-
די שולד דאס וואס די יודען האבען
נישט געוואלט אויסהאָרען משה'ן
פאלט אויף די ראשי בית אבותם
אויף די פארשטעהער פון די פערשי-
דענע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע דער
כלל ישרא'ל אינטערפערירט וועניג נאָר
בית אבותם בלויז זייערע אָרגאַ-
ניזאַציעס און דעריבער: ולא שמעו
אל משה, ווייל יעדער האט געהא-
טען: אז משה געהער צו א צווייטע
פארטיי. דאס בעמערקט אויך דער
"חתם סופר" אויפ'ן ספוק ולא תהי
עדת ד' צאן אשר אין להם ר' ע-
זאל דאס יודישע פאלק, דער אל גע-
מיינער פלל ישרא'ל, נישט
זיין ווי שאף, וועלכע האבען נישט
קיין פאסטן. פאסטוכער האט דאס
יודישע פאלק גענוג, יעדער פערטיין
האט זיך זיין פאסטן, אָבער פאר'ן
עדת ד', פאר'ן גאנצען כלל, אינ-
טערעסירט די אלע נישט.

איינער פון די הוינער משפילים א
מטופל פון עטליכע הייזער האט גע-
זאגט צום הוינער רב הגאון ר' עקיבא

זענען געווען אין גלות 210 יאהר,
ווייל ער האט געפרעגט, במה אדע',
מיט וואס בין איך זיכער, אז מיינע
קינדער וועלען אויסגעלייזט ווערען
(גדרים).

שוין טויזענדער יאהרען טהוט אונז
נאכפאלגען די ירושה פון אונזער זיי-
דע אברהם, וועלכער האט אויף דער
בשורה פון רבש"ע, אז עס וועט אויף
זיינע קינדער קומען די גאולה, גע-
פרעגט: במה אדע'-מיט וואס בין איך
זיכער, אז עס וועט אויף זיין און זיך
פרשט בערוהענט, ווען ער האט גע-
קומען דערויף אלות ומאפתיים: והנה
אימה חשכה-נולפת עליי.

אויך משה רבנו האט אויף דעם
בעפעהל פון רבש"ע צו געהן צו די
יודען און מבשר זיין וועגען דער
נאהנטער גאולה, געזאגט: והן לא
יאמינו לי-די יודען וועלען מיר אויפ'ן
בלויזען וואָרט נישט גלייבען און ווי-
דער האט דער רבש"ע געגעבען אלות
ומאפתיים: והיו אם לא יאמינו לאות
הראשון ויאמינו לאות האחרון.

אויך אין די צייטען פון עזרא
ונחמיה, ווען פארש האט ארויסגעגעבען
די דעקלאַראַציע, אז די יודען האבען
דאס רעכט זיך אומצוקעהרען נאָך
ארץ-ישראל, איז נאָר א קליינער טייל
מיטגעגאנגען, דער רוב אָבער האט
געשטעלט די פראַגע פון, במה אדע',
מיט וואס בין איך זיכער, אז פארש
וועט נישט קיין חרסה קריגען און
זיין בעפעהל צוויקזעהן, אָדער עס
וועט קומען א גייער מלך און וועט
ווידער פערטרייבען די יודען פון
דאָרט?

דאס זעלבע פאסטירט אויך מיט אונז
היינט. די אויסזיכטען פון א יודישער
מלוכה אין ארץ-ישראל זענען גרויס,
דאך אָבער געפינען זיך א גרויסע
צאהל יודישע גבירים, וועלכע וואלטען
געקענט דאָרט א סך שאַפן, עס גרא-
פעלט זיי אָבער די פראַגע פון, במה
אדע', מיט וואס בין איך זיכער, אז
דאס געזל וואס ווארט אריינגעלייגט
אין ארץ-ישראל וועט נישט פערפאלען
ווערען? "במה אדע" ווער קען גא-
ראנטירען, אז די אראבער וועלען אונז
נישט ארויסטרייבען פון דאָרט און צו-
נעמען דאס פערמענען.

אָט דאָס זאָגט די גמרא: צוליב
דער ירושה פון אברהם אבינו, וועל-
כער האט געפרעגט, במה אדע' און
צוליב דער מורא פון, והן לא יאמינו
לי, זענען די יודען געווען אין גלות

אין מצרים צוויי הונדערט און צעהן
יאהר, וואלטען זיי אָבער נישט גע-
וואלט זיין גאנצע הונדערט פראָצענט
זיכער און צוגעגאנגען צו דער גע-
פרייאונג-בעוועגונג אָהן אזוי פיעל
איבערצאָלערען. וואלט דער גלות
מצרים נישט געדויערט צוויי הונדערט
און צעהן יאהר און דער היינטיגער
גלות-צוויי טויזענד יאהר.

פאר עטליכע טעג איז דערגאנגען
צום ראבינאט א ידיעה, אז איינער פון
די היגע גבירים קויפט פלייש אין א
נישט כשר'ער יאטקע. דער ראבינאט
האט נאך איהם געשיקט און געפרעגט:
היתכן? ווי קען עפס א רעליגיעזער
יוד און דערצו א גלייך דאס טהון?
דער יוד האט געענטפערט: וואס הייסט,
אין קיף דאך ביי א יודישען קאב,
מן הסתם וועט ער מיך נישט אָנגאָרען
און דאס פלייש איז זיכער כשר, דע-
רויף האט איהם איינער פון די מורה-
הוראה'ס געזאגט: אין דער גמרא שבת
געמינט זיך: אין יום הדין פרעגט מען
דעם מענטש: מלפני דברי תורה,
דקדקת בדברי חכמים, נשאת ונתת
באמונה - דער פשט איז אזוי: מען
פרעגט איהם, צי האסטו דין מלפני
געווען אין לערנען? ענטפערט ער: נאָך
וואס דאָרף איך פרעגען קשיות אויפ'ן
ראש, ריטב"א אדער רמב"ם, איך
גלויב, אָז אלץ, וואס זיי זאָגען איז
אמת וצדק, פרעגט מען איהם ווייטער:
נשאת ונתת, "באמונה" - צי אין אָנ-
דעל גלויבסטו איהם אויך אויפ'ן
וואָרט, אָז די קויפטס סחורה צעהלסטו
אויך נישט איבער, נאָר גלויבסט, אָז א
יוד וועט דין נישט אויסגאָרען? דאס
זעלבע האט דער מורה הוראה גע-
פרעגט דעם גביר: צי גלויבסטו אויך
יעדען אין דיין געשעפט? ווי מיר איז
בעקאנט ווערט דאס זעלבע פלייש, וואס
די גלויבסט דעם קאב אויף כשרות,
איבערגעוואוינען, צי די וואָג איז עהר-
ליך און פארוואס ביזטו אָזא גרויסער
מאמין דעם קאב, ווען עס האנדעלט
זיך וועגען כשרות?

גען פון אונזערע געזעלשאפטליכע אינ-
סטיטוציעס דארפן פארקומען.
ער הייסט מענדיל, מעג מען עסטען
פון זיין פענדל?

אויף אונזער בעמערקונג וועגען די
יודישע ראדיא-פירמעס, וועלכע פער-
קויפן דייטשע אפאראטען האבען מיר
בעקומען עטליכע בריוף פון ראדיא-
אינהאָבער, וועלכע בעקלאַגען זיך, אָז
זיי זענען אריינגעפאלען מיט אַזעלכע
דייטשע ראדיאס, נאָר די שרייבער פון
די בריוף פערענטפערען זיך, אָז דאס
איז נישט זייער שולד, נאָר די שולד
פון די יודישע פירמעס, וועלכע הא-
בען ביים פערקויפן-נישט געמאָלדען,
אָז דאס זענען דייטשע.

מיר זענען געווען זיכער-שרייבען
זיי-אָז אויב מיר קויפן ביי יודען,
איז דער ראדיא כשר און אויב ס'האט
עמיצער שולד, וואס מיר שטיצען אונ-
טער דייטשע אויסגאָרענישטע, זענען
עס נאָר די יודישע פירמעס, וועלכע
האָבען פערקויפט דייטשע אפאראטען
צו יודישע קונים.

דאס זעלבע קומט פאר ביים קויפן
כשר פלייש, א יודענע געהט אָריין
אין א יאטקע קויפט פלייש און אויב
דער אייגענטימער, וועלכער איז א יוד
מאכט נישט אויפמערקזאם, אָז דאס
פלייש איז טריפה, קויפט עס די יו-
דענע פאר כשר, האלטענדיג, אָז אויב
דער קאב הייסט מענדיל, מעג מען
עסטען פון זיין פענדל?

מיר האלטען אָבער, אָז סיי די יו-
דישע ראדיא-פירמעס, סיי די יודישע
קאבים בענען א פערברעך, א פער-
ראט גענען זייערע ברידער מיט זייער
שטילשווייגען און צו די יודען זאָגען
מי: היינט טאָר מען נישט בענוצען
דאס ווערטל, אָז ער הייסט מענדיל,
מעג מען עסטען פון זיין פענדל?
לויטן

סירט געווארען און דעריבער איז מיין
מיינונג, אז עס דארפן פארקומען
נייע אלגעמיינע פערזאנלעכע, מען
דארף אדוויקצוקען, ווער עס איז א-
בעסערעטען (פון יודענטום), כדי
אויף זייער אָרט אויסצוועהלען נייע
מיטגלידער.

ס'פערשטעהט זיך, אז עטליכע אינ-
סטיטוציעס, ווי למשל: "תומכי עניים",
"הכנסת אורחים", מלבוש-ערומים",
"הכנסת כלה" וכדומה, זענען פטור פון
אונטערזייען א סך הולד פון זייערע
פערזאנלעכע-מיטגלידער, מיט זיי קען
מען זיין גאנצע הונדערט פראָצענט
זיכער, אז עס איז נישט אַזעלכע קיין
איינער אפילו. מיט אנדערע אינסטי-
טוציעס איבערהויפט מיט די אויג-ג-
רופענע בעסערע, פיינערע לויטע, קען
מען די היינטיגע צייטען נישט זיין
אינגאנצען זיכער, צי עמיצער פון זיי
האט זיך נישט איבערגעווערט... היות
אָבער ווי מען וויל נישט קיינעם פאר-
לייגען מיט אויסגעשטעלטע חשדים, איז
מיין מיינונג, אז אין אלע אינסטיטו-
ציעס זאלען פארקומען אלגעמיינע
פערזאנלעכע.

פון דער לעצטער שמד-עפידעמיע
האט אויך א סך געליטען די נייע
שוהל, ס'האבען נישט געהאלטען די
נייע איינגעפיהרטע רעפארמען, אז ביי
הזכרת נשמות זאל מען די טויטע רי-
פן מיט ריינע אָרישע נעמען, א-
שטאט שמואל-סעבאָסטיאַן, די לעבע-
דיגע ווילען נישט נאָר נאָכ'ן טויט
האבען אָרישע נעמען, נאָר אויך ביים
לעבען געפאלט זיי בעסער צו זיין
אָריש ווי עמיטיש.

אָבער מען דארף נישט פערצווייפ-
לען, לא אלען ישראל, טראָץ אלעמען
וועלען מיר ווייטער בלייבען א פאלק
און כאַפּען אָהן עין-הרע גענוג צרות,
אָבער רעוויזיעס אין די פערזאנלעכע

מבייש געווען דיין מאָן, אָבער איך
בעט מחילה, דערביי אָבער וואלט
איך געהאט א בקשה, אז כדי מען
זאל נישט פערשוועכען דעם הייליגען
באָרד און יובעצע פארזאָרגען זאל דיין
מאָן בעת ער וועט צוגעהן דאווענען
פאר'ן עמוד כאַטש אָנטהן א געהאָסט
יובעציל, אויב ער האט נישט קיין
אייגענס, זאל ער זיך באַרגען ביים
שווער זאל לעבען, ווארום א שטיקעל
פערדיל האט ער דאך מחמת אין די
שלושים ראזער ער זיך נישט און עס
וועט זיין הכל שויר וקים.

די פרוי אָבער, די טאכטער פון
גבאי, פיהלענדיג הינטער זיך פלייזעס,
האט נישט געוואלט איינגעהן אויף
קיין שום קאמפאָמיסען און האט קא-
טענאָריש געפאָדערט, אָדער, אָדער,
איהר מאָן קען צוגעהן צום עמוד
אזוי ווי ער איז, אז נישט איז זי
מוהל דאס גאנצע ברעטל.

דער סוף איז געווען, אז די חסידים
האבען געמוזט רעוויזירען און איך
בין אייך מודיע, אז זיך באָרד און
יוביצע פארזאָרגען אין שטיבעל אלעע
8 איז געבראָכען געוואָרען און טאָקי
נישט דורך קיינעם, נאָר דורכ'ן גבאי'ס
איינעם.

עס איז נאָר אינטערעסאַנט, צי
דאס וועט שוין גילטען אויך פאר
דער צוקונפט אָדער ווען עס וועט
האלטען ביי אנדערע וועט דער דא-
זיגער באָרד און יוביצע פארזאָרגען
ווייטער אָנגעהיטען ווערען...

אין אלע אינסטיטוציעס דארפן
פארקומען אלגעמיינע פערזאנלעכע-
לויטען.

נישט בלויז אין דער קהלה איז די
פערזאנלעכע דעקאָמפליטירט געוואָרען,
נאָר אויך אין אנדערע אינסטיטוציעס
זענען צוליב די לעצטע שמד-עפידעמיע
מסתמא די פערזאנלעכע דעקאָמפליטירט

לא עלינו געוואָרען אָנ'אבל, און
היות ווי דער איידעם טראָגט א קור-
צען ראָק ווי אויך שערס ער זיך די
באָרד איז געווען א פראַגע, צי זאל
מען איהם צילאָזען צום עמוד, לעולם
וואלט נאָר קיין פראַגע נישט געווען,
נאָר היות ווי ער איז פארט דעם גבאי'ס
איינעם, האט מען שוין דעם גאנצען
ענין געשטעלט אונטער א פראַגע ציי-
כען. די פראַגע איז בעשטאנען אין דעם,
צי זאל מען נעמענדיג אין אַכט דאָס,
וואס דער אבא'ס ראזער זיך נישט אין
די שלושים איהם צילאָזען דאווענען
פאר'ן עמוד, אָדער מען זאל אָנגעמען
אז אויך ווי נאָך די שלושים, וועט ער
זיך דאך אָוודאי ווייטער ראזירען,
זאל מען איהם באלד למפרע נישט
צילאָזען צום ברעטל, ווייל ער וועט
זיך דאך שפעטער ראזירען. און נע-
מענדיג אין אַכט, אז דער זעלבער
גבאי האט אין אַנ'ענהליכען פאל אויך
נישט צוגעלאָזט אזא אבא' צום ברע-
טל, האבען אויך די חסידים ר' שמחה
... און אשר זעליג ה... פערבאָטען
דעם גבאי'ס איידעם צוצוגעהן צום
עמוד.

נו, הָאָט זיך צופלאַקערט א פיי-
ער. דער גבאי האט מרעיש פולע גע-
ווען, היתכן מען זאל זיין איידעם אויך
בעלידיגען, דאס, וואס דער זעלבער
גבאי ווענדעט אָן די זעלבע מעטאָדע
צו אנדערע, האט ער דאָסמאל פער-
געטען. עס איז די זעלבע מעשה, רבי
די קוה איז איידעם... אויך, אז די
חסידים האבען זיך פאר דער מעשה
דערשראָקען און בעשלאָסען איבערצו-
בעטען דעם גבאי'ס איידעם.

די דאָזיגע מיסיע האט אויך זיך
גענומען טאָקי ר' שמחה ... איז ער
אוועק צום גבאי'ס טאכטער און איהר
געזאָגט און אזוי, אמנם חסאתי, איך
בין דאס געווען דער, וועלכער האט

סניי צופלאַקערט, (עס איז שוין לאַנג
שטיל געווען) איז צו דין קונפטיגע
וואָהלען צום שטאָרט ראָט א מיינער
פאָרשפּיעל...

די באָרד און יובעצע-פארזאָרגען...
אין גאנצ-דייטשלאַנד און אין אי-
טאליע פערפליכטעט דער אָריער-פא-
ראָגראַף און אין גערער שטיבעל אלע
8-פערפליכטעט די באָרד און לאַנגע
יובעצע-פארזאָרגען.

כדי איהר וואלט פערשטעהען צענוי
וועגען וואס עס האנדעלט זיך מו
מען דאס אויסשטעלען צענוי.

אין שטיבעל אלע 8 קען בעקומען-
זאל מען זאָגען שיי נאָר אָזא יוד,
וועלכער איז שטארק אָנגעהיטען אין
אלע תרי"ג מצוות און טאמער איז
עמיצער געכאָפט אין דער מעשה,
דהיינו, עס איז נאָר דא א חשד, אז
דאס בעדדיל איז געמוזט, צוגעשוירען
אָדער אז מען שלאָפט אָהן א קאפּעל
וכדומה, קען מען שוין קיין פשט
עליה נישט בעקומען. דאס זעלבע איז
מיט'ן עמוד, ויין א שליח צבור אין
דאָזיגען שטיבעל קען נאָר א יוד, וואס
איז א מושלם בכל המעלות, דאָגענען
א יוד, וואס האט נישט קיין באָרד
אָדער ער טראגט רחמנא לצלן א קור-
צען ראָק איז פשוט לכל הדעות.

אין דער כראָניק פון שטיבעל אלע
8 זענען שוין פערשריבען א סך
מעשלות, ווי אזוי קינדער זענען געק-
מען זאָגען קינד נאָך זייערע פער-
שטאָרבענע לעטערען, וועלכע האבען
געזאָגעט אין זעלבען שטיבעל, האט
מען זיי נישט צוגעלאָזט צום עמוד,
נאָר דערפאר, ווייל זיי האבען נישט
געהאט די איבערנאָמיטערעכטע
מעלות, דאס אָבער, וואס ס'איז גע-
שעהן יענע וואָך אין שטיבעל אלע
8 איז פדאי צו דערעהלען.

אָנאיינעם פון שטיבעל גבאי איז

ווי דער קאמטאן און דעריבער מינט
דער יחיד, אז דאס בערגעניצען דעם
אפלוס אין דער מלאכה וועט איהם
ברענגען די גאולה.
דעריבער מוז מען פארגעמזן א

באנדישע-אָנמאל אויף א יוד

צוגעריכט 1500 זל.

פאררענדיג אין דער נאכט פון מאנ-טאג אויף דינסטאג נאך קאליש דורך אינסערווענט אויף א פיהר און קומענ-דיג נפצען דאָרף קראשעוויץ, זענען צוגעקומען צו דער פוהר 3 מאַנסבילען, וועלכע האָבען זי אַבגעשטעלט, ווי-כענדיג פלומרשט גע'גנב'עטען קאַרן. באַלד האָבען צוויי פון זיי צוגע-שטעלט רעוואָלוציערען צום קאַפּ פון אַנגעשטעלטען אין קאַלניאָל-געשעס, ל'טוטאָוויקאָנאָ אין ל'טוטאָוויקאָ דעם 30 יעהריגען יצחק וואָלף פרוימאן, גע-נומען נישטערן אין זיינע קעשענעס און ביי איהם אריינגעצויגען א ביי-טייל מיט צירקא 70 זל. קליינעלד, די באַנדישע ווענען שוין גרייט גע-ווען אַוועקצוגען, אָבער דאָ האָט זיך

פאררענדיג אין דער נאכט פון מאנ-טאג אויף דינסטאג נאך קאליש דורך אינסערווענט אויף א פיהר און קומענ-דיג נפצען דאָרף קראשעוויץ, זענען צוגעקומען צו דער פוהר 3 מאַנסבילען, וועלכע האָבען זי אַבגעשטעלט, ווי-כענדיג פלומרשט גע'גנב'עטען קאַרן. באַלד האָבען צוויי פון זיי צוגע-שטעלט רעוואָלוציערען צום קאַפּ פון אַנגעשטעלטען אין קאַלניאָל-געשעס, ל'טוטאָוויקאָנאָ אין ל'טוטאָוויקאָ דעם 30 יעהריגען יצחק וואָלף פרוימאן, גע-נומען נישטערן אין זיינע קעשענעס און ביי איהם אריינגעצויגען א ביי-טייל מיט צירקא 70 זל. קליינעלד, די באַנדישע ווענען שוין גרייט גע-ווען אַוועקצוגען, אָבער דאָ האָט זיך

100.000 און 75.000 זל.

די ערשטע וואָך פון דער ציהונג פון דער 4 טער לאַטעריע-קלעס האט גע-ברענגט 2 גרויסע געווינסען. אויפ'ן נומער 7654 איז געפאלען דאס גרויסע געווינס פון 100.000 זל. אין איינער פון די ווארשאווער קאלעקטורען, צווי-שען די גליקליכע אייגענטומער פון דעם דערמאנהעטען לאַס איז ווערט צו דער-מאנען דעם ה' מרדכי בער וויינשטאָק, פון פאך א דאָרשקאָווע, וועלכער האט ערשאלטען אויף זיין פינפטעל 16.000 זל. די דאזיגע סומע איז פאר אַנ'אָר-כען ממש א גליק.

די ערשטע וואָך פון דער ציהונג פון דער 4 טער לאַטעריע-קלעס האט גע-ברענגט 2 גרויסע געווינסען. אויפ'ן נומער 7654 איז געפאלען דאס גרויסע געווינס פון 100.000 זל. אין איינער פון די ווארשאווער קאלעקטורען, צווי-שען די גליקליכע אייגענטומער פון דעם דערמאנהעטען לאַס איז ווערט צו דער-מאנען דעם ה' מרדכי בער וויינשטאָק, פון פאך א דאָרשקאָווע, וועלכער האט ערשאלטען אויף זיין פינפטעל 16.000 זל. די דאזיגע סומע איז פאר אַנ'אָר-כען ממש א גליק.

די דאָנערשטאָג'דיגע-ציונג פון שטאָדט - ראָט

פערנאנגענעס דאָנערשטאג איז פאר-געקומען א ציונג פון שטאָדט ראָט. אין דער דאזיגער ציונג האט זיך אלס נאָכט צעפיליגט דער נאָכשטעליק פון דער וועלכעסערשטאָנדיג אבטיילונג ה' גראַכאָווסקי.

די ציונג עפענט שטאָדט פערזירענס שטאָדטראָווסקי 8 א זייגער אווענד אין דער אָנוועזענהייט פון 35 ראָכענער און מיטגלידער פון דער שטאָדט פער-וואלטונג. פארן צוטרעטען צום טאָג-אַרדונג האט ראָכענען אָנשעציק (ענדעק) אריינגעטראָנען א דרינגענדען פארשלאָג וועגען בעהרערן מיט אויפשטעהן דעם אַנדעק פון פערשטאָרבענעס ענדעק-שען פיהרער ראָכענען דעמאָנסטראַציע. בלויז די פּאָליציע ראָכענער ווענען נישט אויסגעשטעלט און די ווענען האָבען ביים ליינען די דעקלאַרציע פערלאָזט דעם וועגנען זאָל.

דאָ ווענען איבערגעשיקט געווארען צו דער שטאָדט - פערוואלטונג צוויי דרינגענדע פארשלאָגען פון ווי-טשטאָליכען בלאָק וועגען אויסנוצען די פרייערע רעזירען פון עלעקטרישען שטראָם, כדי צו פערגרעסערן די פּא-לייטונג אויף די פּאָליציע, ווי אויך וועגען סקאָפירען דעם אַפּאַהל פון סעזאָן שילדען, ווי „אָנשעקומען פריש אויבס" א.א.וו.

אויפ'ן פארשלאָג פון שטאָדט פּרעזי-דענט איז בעשלאָסען געווארען אויסצו-דריקען א דאָנק דעם קעלצער וואָס-וואָרע פאר זיין ענערגישער שטעלונג אין דעם קאָמף מיט דער עלעק-טראַנספּאָרט.

נאכדעם ווי עס ווערען ערשעדיגט א רייה פונקטען פון קלענערער וויכטיג-קייט איז דער פּרעזידענט מאָרע, אָ דער גרעסער פארלימאָנט אויפ'ן יאהר 40 1939 איז שוין צוגעברייט און וועט אין קיינער איבערגעשיקט ווערען צו דער גרעסער קאמיטע, ר. גראַמקע-וויטש (פ.פ.ס.) שלאָנט פאר דערויף, אָ דער בודזשעט זאָל - ווי ביי-איינעם - בעטראַכט ווערען גענוי אויף א ציונג פון שטאָדט ראָט. בעת דער אָבשטימונג איז דער פארשלאָג אָדורכגעפאלען. אלס ווייטערדיגען פונקט פון טאָג-

בען דער פאַרזאָנדער פון דער רעווי-זיאַנס קאמיטע דיר. סמולסקי (וויטש. בלאָק), וועלכער האט אויפגעוויזען, אָ דער בודזשעט צוואַמען מיט'ן צוגאב-בודזשעט איז געשלאָסען געווארען אויף דער סומע 4.669.885 זלאָטעס. דאָן האט ער פאַרגעשטעלט א רייה פאָלי-ציעס מיט דער אָנערקענונג וועגען איבערשרייטען די סומעס אדער נישט-אויסנוצען זיי אינגאנצען און לויט'ן פראָטאָקאל פון דער קאמיטע אויפגע-וויזען די פעהלערן אין דער וויטש-שאַפּט.

אין דער דיסקוסיע איבער'ן בעריכט האָבען זיך צעטייליגט די ראָטמענער: פלעבאָנעק, רומאָנעק, מאָנאָסקי, דאָמ-בראָווסקי א.א.

דאָן האט דער פאַרזאָנדער סענ. זביערסקי געשטעלט צו אָבשטימונג דעם פאַרשלאָג פון ר. מאָנאָסקי וועגען נעמען צו קענטניש דעם בעריכט און אויסדריקען אָנערקענונג פאר דער רע-וויזיאַנס קאמיטע און איהר פאַרזיכער. דער דאזיגער פארשלאָג איז אָנגענומען געווארען מיט די שטימען פון ווי-טשטאָליכען בלאָק, פ.פ.ס., און יודען. דערביי האָבען די ענדעקישע ראָטמע-נער און פּאָליציערן פון דער קאמיטע זיך אָנגעהאַלטען פון שטימען.

לויט דער רייה איז אויך געשטעלט געווארען צו אָבשטימונג זער ענדעק-שער פאַרשלאָג נישט אָנצונעמען דעם בעריכט און צו רופען דעם פאַרזיכער צו לענען דעם מאָדעל, אָבער דער פארשלאָג איז אָנגענומען געווארען מיט א מערהייט שטימען, דערביי האָ-בען די ענדעקעס זיך אָנגעהאַלטען פון שטימען.

ביי די פרייע פארשלאָגען נעמען צו-ריק איבער דעם פאַרזיך פּרעזידענט שטאָדטראָווסקי. ר. קריגער (וויטש. בלאָק) שלאָנט פאר אָבזערווען דעם ה' וואַטשינסקי פון דער רעוויזיאַנס קאָמי-טע. ר. קולעי שטייט אונטער, אָ דער דאזיגער פארשלאָג קען נישט אָב-געשטימט ווערען הינטער די אויגען און ער בעט דעריבער איהם אָבזעלע-גען ביי צו דער צווייטער ציונג. דער דאזיגער פארשלאָג איז אָנגענומען מיט א מערהייט שטימען, דאָנענען איז דער פארשלאָג וועגען אָברופען ה' וואַטשינ-סקי אָנגענומען געווארען מיט די שטי-מען פון וויטשטאָליכען בלאָק, פ.פ.ס., און יודען גענען די שטימען פון די ענדעקעס.

דערמיט איז די ציונג געשלאָסען געווארען.

250,000 זלאָטעס קרעדיטען פאַר טשענסטאָכאָו אויף וואוינונגס-בוי

די באַנק גאָספּאָדאָרסטווא קראָווע-נאָ האט שוין בעשטימט קרעדיט קאָמי-טענען פאר די בעווענדע שטאָדט אויף צו פינאָנסירען דעם היינערהיגען וואוינונגס בוי.

די בוי קרעדיטען פון מלוכה'שען בוי-פאָנדר וועלען ערשטילט ווערען אויף צו פינאָנסירען דעם בוי פון בלויז קליינע וואוינונגען, וואס בעשטעהן אָכמיטעסען פון 3 שטיבען און א קיך. אויסער דעם וועלען מיט דער בוי-קרעדיט קאָמיטע אָרומגענומען ווערען אויך רעמאָנטען פון גרעסערע הייזער מיט א גרעסערע צאהל קליינע וואוי-נונגען, איבערבויען גרויסע וואוינונגען אויף קלענערע און איינפיהרען אינטעס-לאַציעס אין הייזער מיט קלענערע וואוינונגען אין צוזאָמענהאַנג מיט'ן פערבינערן צו דער וואַסערלייטונג און קאָנאָליאָציע נעץ.

טשענסטאכאָו האט בעקומען א הלוואַ פון 250 טויזענד זל. פאַרצוג ביים בעקומען בוי קרעדיטען האָבען די דאזיגע פערזאָנען, וואס וועלען ביים בויען וואוינונג הייזער פערקויפטיגען די נויטיגע איינריכטונג-גען פאר לופט-פערטיידיגונג.

די הלוואות וועלען ערשטילט ווערען געגען א היפּאָטעק פערזיכערונג אויפ'ן ערשטען אָרט און וועלען אָנשעלדיגען דער אָמאָרטיזאָציע אין משך ביז 25 יאהר.

טשענסטאכאָו האט בעקומען א הלוואַ פון 250 טויזענד זל. פאַרצוג ביים בעקומען בוי קרעדיטען האָבען די דאזיגע פערזאָנען, וואס וועלען ביים בויען וואוינונג הייזער פערקויפטיגען די נויטיגע איינריכטונג-גען פאר לופט-פערטיידיגונג.

די הלוואות וועלען ערשטילט ווערען געגען א היפּאָטעק פערזיכערונג אויפ'ן ערשטען אָרט און וועלען אָנשעלדיגען דער אָמאָרטיזאָציע אין משך ביז 25 יאהר.

טשענסטאָכאָווער דעלעגאַט אויפ'ן צוזאַמענפאָר פון ריכטער און פראָקוראָרען

אויף די בערזאָנונגען פון יעהרליכען צוזאַמענפאָר פון דעלעגאַטען פון ריכ-

טער און פראָקוראָרען פערזאָנדען פון אלע געריכטס קרייזען איז אלס דעלע-גאַט פון טשענסטאכאָווער קרייז גע-וועלט געווארען דער פאַרזיכערונג פון דער שטראָף אבטיילונג ביים שטאָד-טישען געריכט, ריכטער לעאָן כאַווי-לאָווסקי.

בעשטימט א ליקוידאַטאָר פון דער טשענסטאָכאָווער קאָאָפּעראַטיווער האַנדלער-באַנק

דאס קרייז געריכט אין פיעטראָקאָו, אויסערשטאדטישע אבטיילונג אין טשענ-סטאָכאָו, האט נאכ'ן בעטראַכטען דעם 19 דעצעמבער 1938 י. דעם פראָצעס פון דער קאָאָפּעראַטיווער האַנדלער-קער-באַנק ג. מ. ב. ה. אין טשענסטאכאָו, אויפ'ן סארשלאָג פון פערבאנד פון די קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאפטען אין פוי-נען, בעשטימט אלס ליקוידאַטאָר דעם אדוואָקאַט זור סטאַציעציק.

„יוד זוס“

שוין בקרוב וועט ביי אינו אין טשענ-סטאכאָו צום ערשטען מאל אויסגע-מיהרט ווערען דורך אַנ'ערשטקלאַסיגען אָנסאַמבל אונטער דער לייטונג פון בעקאָנטען רעזשיסער-אַרטיסט, צלעקס שטיין-דאס בעריהמטע ווערק פון ליינאָ פויכטוואָנגער „יוד זוס“, וואס האט איפאָראַל אריינגערוּפּען דעם גרעסטען אינטערעס.

פרטים אין די ווייטערדיגע נומערן.

דער רעגענבויגען איבער'ן קלויסטער וואָל זיין אַ סימן פון פריהריגען פריהלינג?

אונזעהליגע דורכגעהער האָבען גע-סען האַלץ 7 א זייגער פריה בעוואונ-דערט א הערליכע הימעל-ערשיינונג, זעהר וועלען אין חודש יאָנואַר. טראָץ דעם רעגענבויגען פריהמאָרגען האט זיך איבער דער יאָנסאָ-גראַף אויפ'ן פּאַר-וואַלענען הימעל בעוויזען א דייטלי-כער, העלער, פיעל-קאָלירטער רענע-בויגען. די דאזיגע הערליכע ערשיינונג האט געדויערט קורץ, נאך עטליכע מינוט איז דער רעגענבויגען בלאָס געווארען און צום סוף פערשוואונדען. עס האט זיך בלויז אויסגעלייטערט דער הימעל און טאָו אַרויס די זון, ברענ-גענדיג א כמעט פריהלינג-טאָג.

נדבות אין רעדאָקציע

נאָר „תומכי עניים“ ה' ישראָל פונסאָוויטש צו דער יאָרצייט פון זיין מע שאָפּענעם פאטער 10 קילאָ ברויט.

ה' מאיר קאַרנבראָט צו דער יאהר. צייט פון זיין פערשטאָרבענע מוטער 5 קילאָ ברויט.

פּאַר די פליטים פון דייטשלאנד לעשע פּרומאָן אַנשטאט בלומען אויפ'ן קבר פון פּאַנאָשא וואראַז-סקא 2 זל.

ה' ערליכמאן 1.50 זל.

דער לאַקאָמאָטיו פון אַ שנעל-צוג אַרויס פון די רעלעס הינטער טשענסטאָכאָו

מאנשאַט אַרום 6 א זייגער פארטאָגט איז אויף דער סטאַציע טעקלינוב, הינ-טער טשענסטאָכאָו געשעהן פאַלגענדער פאַרפאַל:

צוליב טעכנישע סיבות איז מען גע-וועזען געצוואונגען אָדורכצולאָזען דעם שנעל-צוג נר. 210 קיין וואראַש נישט מיט'ן הויפט פאָר, נאר מיט א זייטיגער ליניע. ווען דער צוג האט זיך געפונען אויף דער זייטיגער ליניע, האט דער צוג-פיהרער פלוצים בעמערקט, אָ דער פאַדערשטע צוויי רעדער זענען אַרויס פון די רעלעס.

דער מאַשיניסט האט דעם צוג גלייך פערהאַלטען. די לאַקאָמאָטיו איז אָב-געשטעפּעט געווארען און דער צוג איז געפיהרט געווארען דורך אַ לאַקאָמאָטיו פון א משאות צוג. צוליב דער דאזיגער סיבה האט דער צוג זיך פערשטעטיגט קיין וואראַש מיט א שעה.

אויפ'ן אָרט פון פאַרפאַל איז אַראָב-געקומען א קאמיטע פון וואראַש, כדי פערשטענעלען די סיבה פון פאַרפאַל.

די בילדונגס-בשוועגונג

אין די ראָהמען פון דער טשעניקייט פון דעם אָרטיגען יודישען בילדונגס-פּאַראַיין וועלען זיך אין לויט אָנהויבען די קורסען, וועלכע וועלען טראָגען דעם כאַראַקטער פון פאַלסאָ-אָנזינע-ווי-טעט, בעשטימט פאר די ברייטסטע שיכטען פון דער בעפאלקערונג. די לעקציעס וועלען געגעבען ווערען דורך קוואַליפיקאָרע כּחות אויף בעלעהרענדע אַקטועלע סעמעס. דער גענויער פראָ-גראַם וועט פערשענליכט ווערען אין דער נאָהנטסטער צייט. די לעקציעס וועלען פארקומען אין לאַקאָל פון האַנדלער-קער-פּעראַיין, אלע 12.

די דאָזיגע געזעלשאפט עפענט אויך קורסען פון דער פּוילישער שפראַך פאר די פליטים פון דייטשלאַנד. דער פראָגראַם זעהט אויך פאר א פאָפּולערען קורס פון דער ענגלישער שפראַך פאר פערזאָנען אויסער שול-עלבער. דעם ערשטען ציקל רעפּערטאָרען הויבט אָן דר. פ. אָקסער.

דאָנקוואַנגונג

אין צוזאַמענהאַנג מיט די איבונגען פון לופט-פערטיידיגונג, וואס זענען פארגעקומען אויפ'ן שטח פון אונזער שטאָדט אין די טעג פון 14 ביז'ן 16 דעצעמבער 1938 יאהר דריקט אויס די שטאָדט פערוואלטונג אין טשענסטאכאָו א דאָנק: די הופּעס פון מיליטערישער צוגרייטונג און סקייטען, וואס זענען געווען געווארען צום דינסט בעת דער לופט-פערטיידיגונג - פאַנגאַטאָווע, פערטיידיגונג פון קורצאליגע רעזיר-אַמאָ-טאָרען פאר דער אָפּפערווייליגער אַר-בייט און ערשטילען זייערע אייגענע סטאַציעס, דעם פערבאנד פון הויז-פרייען פאר'ן ערשטילען פּאַנס זייערע לאַקאָלען פאר די לייטונגען פון לופט-פליה פערטיידיגונג, ווי אויך די אלע, העריגער פערטיידיגונג - אַקציע אין אונזער שטאָדט בעת די לופט-אַנגריף-איבונגען.

קאָמענדאַנט פון שטאדטישער לופט פליה פערטיידיגונג

(-) יאָן שטאַדטראָווסקי שטאָדט-פּרעזידענט.

Kino „LUNA“

דער גענאָלער וואָלף ריסנעץ האט געשאפּען א וואונדער, רעפּליקאט א קינסטלער מיט אינהאַלט, קאָלירען און קלאַנג, וואס שטייט איבער אלע גרע-ניצען פון מענשליכער פאַנטאַזיע

KRÓLEWNA ŚNIEŻKA

אין א פּוילישער ווערסיע בעאַרגייט דורך רישאַרד אַרדינסקי.

KINO „EDEN“

פילם וועגען ליבע, חשק און אייבערוכט!

Gwiazda Rivieri

אין די הויפט-ראַלען:

די בעריהמטע זינגערין ערנאָ סאָק, קאַרל שטענבעק, פּרידל שטעפּאַ א.א. אויסצייכענע פון פראָגראַם: כראַניק פון דער לעצטער וואָר.

Kino STYLOWY Aleja 27.

די הערליכסטע פרעמיערע פון סעזאָן!

ZAPOMNIANA MELODIA

אין די הויפט-ראַלען:

גראַסובנאָ, אַנדזשעיווסקאָ, ראָ-דעיווסקאָ, זניטש, זשאַבטינסקי, שעלאַנסקי, אַרוויד, ראָלאַנד א.א.